

С Т А Н О В И Щ Е

От проф. д.н. Владимир Стефанов Чуков
Преподавател в Русенския университет „Ангел Кънчев“,
Научна специалност 3.3. политически науки,
Относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна
степен „доктор“ по професионална област 3. Социални, стопански и правни
науки, професионално направление 3.3. Политически науки,
Автор на дисертационния труд: Александра Александрова Атанасова
Тема на дисертационния труд: „Политики за изграждане и процеси на
деструкция на държавността в Босна и Херцеговина след Дейтънското
споразумение от 1995 година“

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд се състои от увод, четири глави, заключение, използвани източници, приложения /под формата на таблици и графики/ и списък със съкращенията. Общият обем на дисертацията е 300 страници, от които 285 са основен текст, 10 страници библиография и 5 страници, включващи списъците и съдържанието. В дисертационния труд са включени общо 9 таблици и фигури. Библиографията съдържа 148 източника в хартиен и електронен вариант. От тях 101 заглавия са на латиница /на английски, сръбски, хърватски и бошняшки език/, 47 заглавия на кирилица /на български език/. От формална гледна точка дисертационното изследване отговаря на законовите изисквания.

Всеки един дисертационен анализ в България, отнасящ се за Балканския регион е актуален. Това важи в огромна степен за Босна и Херцеговина, която заедно с Косово е източник на най-голямото напрежение в Югоизточна Европа. Тези две конфликтни огнища са най-преките наследници на етнорелигиозните генератори на нестабилност на постюгославската епоха в нашия регион. Докторантката е насочила своя поглед към една конфликтна ситуация, която е «дистрибутор» на напрежение в няколко посоки, а именно към нас - към източните граници на ЮИЕ /през Сърбия/, към Централна Европа и към Апенинския полуостров /Италия и Ватикана/. Това я отличава от Косово, която е в периферията на Европа. Дейтънското споразумение от 1995 г. сложи край на кървавата част от постюгославската вакханалия. То обаче далеч не изигра роля на стожер на необратимо позитивно държавообразуване. За разлика от относителната икономическа стабилизация, политическите процеси на дълбочинна

демократизация са твърде колебливи и изискват голямо умение и опит от местните политици при тяхното позитивно ориентиране.

Докторантката чудесно се е справила с оформянето на увода, в който има задължителните за всеки дисертационен анализ компоненти, а именно предмет, обект, основна хипотеза, цел и задачи /определени са четири основни такива/. Изключително важно е прецизирането на методологическия подход и използването на разнообразни методически инструменти. Авторката поставя акцент върху индуктивния метод, юридическия анализ, използването на аналогии, вторичен метод на анализ, включващ анализ на документи, монографии, проучвания и събития, анализ на изследванията, външнополитически сценарий и провеждане на интервю. Чудесно впечатление прави умелото боравене с използваните библиографски източници по темата. В общи линии, докторантката познава както водещите чуждестранни, така и българските автори, работещи по темата.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Авторката на дисертационния труд представя пет научни и научно-приложни приноса, а именно:

1. Направен е изключително детайлен анализ на основополагащия за съвременна БиХ документ – Дейтънското споразумение. Реализацията става през обективната призма на неговите приноси, но и на неговите деструктивни за държавността на младия етатистки истаблишмент елементи.

2. Поставен е изследователски акцент върху крайната необходимост от ревизия на Дейтънското споразумение и респективно на основния закон. Последните са гаранция за бъдещото конструктивно развитие на БиХ като демократична и правова държава.

3. Очертани са различни сценарии за бъдещото развитие на БиХ на базата на натрупания най-вече негативен исторически опит.

4. Щрихирани са зоните за влияние и съответно на интерактивните действия на външните за БиХ фактори. Става въпрос за политическата, дипломатическата, икономическата и медийната интервенция на Запада /посредством неговите организации като ЕС, НАТО и други/ Русия, Турция, арабски държави, Иран, както и ООН.

5. Проведено е теренно изследване с представители на трите държавотворни народа в БиХ, както и на различни други етнорелигиозни общности.

В общи линии, приемам формулираните от докторантката приноси. В подобен тип академични изследвания броят на приносите трябва да бъде относително редуциран и обичайно не трябва да надвишава повече от три, максимум четири такива. Анализът би спечелил, ако тяхната формулировка

беше по-сбита. Освен това, двете групи приноси е трябвало да бъдат разграничени, тъй като по своя характер те са теоретико-методологически и респективно, емпирично-приложни.

3. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантката е отбелязал и шест публикации заедно с дисертацията.

Прави впечатление, че те са писани през периода 2014 – 2022. Не съм убеден, че всички те са по тематиката на дисертацията, която се отнася до БиХ. Вероятно в един по-широк контекст на политическите науки биха могли да бъдат приети последните три статии. Бих препоръчал на докторантката да прегледа отново тази част от изискуемата пред НАЦИД информация за представените публикации /ISBN или линк, ако е онлайн/, тъй като този орган има конкретни изисквания за вписването на даден кандидат в националната листа на учените в България.

4. Оценка на автореферата

Авторефератът е написан съгласно законовите изисквания. Той дава пълна представа за депозирания текст. В него присъстват всички задължителни компоненти за подобен тип академичен труд.

5. Критични бележки, препоръки и въпроси

Наред с безспорните качества на представената разработка могат да бъдат отправени и някои критични бележки. Всъщност в предходните части на становището аз направих вече някои такива. Вероятно е било добре да бъде засегната по-подробно ролята на етнорелигиозната мозайка на БиХ, както и на радикалния ислям, характерен за някои населени места в Босна. По въпроса бяха направени сериозни изследвания при появата на Ислямска държава. Конкуренцията между ал Нусра /ал Кайда/ и ИДИЛ за рекрутирането на джихадисти в Сирия е явление с безпрецедентен характер в европейска държава. Вероятно и изследванията на някои български учени е трябвало да бъдат добавени в библиографията.

Някои граматически и пунктоални грешки също са могли да бъдат избегнати.

6. Заключение

Дисертационният труд на докторантката Александра Атанасова напълно отговаря на изискванията за придобиване на образователна и научна „доктор“. Текстът засвидетелства доказани и проверени научни познания, осъзната теоретична подготовка, иновативни методологически умения и достатъчна езикова експертиза. Нещо повече, представената дисертационна разработка убеждава за присъствието на сериозен интелектуален потенциал и натрупани изследователския умения, които гарантират успешен завършек на бъдещи научни изследвания. Бих желал да поздравя и проф. д-р Борис Манов за сполучливо избраната тема и за чудесното научно ръководство.

Въз основа на всичко написано до този момент, искам ясно да изразя моето положително мнение за дисертацията на Александра Александрова Атанасова. В тази връзка бих желал да призова колегите от научното жури единодушно да гласуваме присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по професионална област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.3. Политически науки.

15.01.2023

.....
/проф. д.н. Владимир Чуков/

Reference

By Prof. DSc Vladimir Stefanov Chukov

Lecturer at the University of Rouse "Angel Kanchev",

Scientific sector 3.3. political Sciences,

Regarding dissertation work for the awarding of educational and scientific

PhD degree in professional field 3. Social, Economic and Legal

sciences, professional sector 3.3. Political Sciences,

Dissertation's author: Aleksandra Alexandrova Atanasova

Dissertation's topic: "Building Policies and Destructive Processes of Statehood in Bosnia and Herzegovina after Dayton Agreement 1995"

1. General characteristics of the presented dissertation work

The dissertation analysis consists of an introduction, four chapters, a conclusion, used sources, appendices (in the form of tables and graphs) and a list of abbreviations. The total volume of the dissertation is 300 pages, of which 285 are main text, 10 pages of bibliography and 5 pages including lists and table of contents. A total of 9 tables and figures are included in the dissertation work. The bibliography contains 148 sources in paper and electronic versions. Of these, 101 titles are in Latin /in English, Serbian, Croatian and Bosnian/, 47 titles in Cyrillic /in Bulgarian/. From a formal point of view, the dissertation research meets the legal requirements.

Every single dissertation analysis in Bulgaria, referring to the Balkan region, is up-to-date. This applies to-a-great-extent to Bosnia and Herzegovina, which, together with Kosovo, is the source of the greatest tension in South-Eastern Europe. These two conflict foci are the most direct heirs of the ethno-religious generators of instability of the post-Yugoslav era in our region. The doctoral student has oriented her sight to a conflict situation that is a "distributor" of tension in several directions, namely to us - to the eastern borders of SEE /through Serbia/, to Central Europe and to the Apennine Peninsula /Italy and the Vatican/. This distinguishes it from Kosovo, which is on the periphery of Europe. The Dayton

Agreement 1995 ended the bloody part of the post-Yugoslav carnage. However, it was far from playing the role of a pillar of irreversible positive statehood formation. In contrast to relative economic stabilization, the political processes of deep democratization are too volatile and require great skill and experience from local politicians in their positive endeavors.

The PhD student did a great job of shaping the introduction, which contains the mandatory components for any dissertation analysis, namely subject, object, main hypothesis, goal and tasks /four main ones are defined/. It is extremely important to refine the methodological approach and use a variety of methodological tools. The author emphasizes the inductive method, legal analysis, the use of analogies, secondary method of analysis, including document analysis, monographs, studies and events, research analysis, foreign policy scenario, and conducting an interview. The skillful handling of the bibliographic sources used on the subject made an impressive impact. Basically, the PhD student knows both the leading foreign and Bulgarian authors working on the topic.

2. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

The PhD student focuses on five scientific and scientific-apply contributions, namely:

1. An extremely detailed analysis was made of the fundamental document for modern BiH - the Dayton Agreement. The realization takes place through the objective prism of his contributions, but also of his destructive elements for the statehood of the young state establishment.

2. A research emphasis is placed on the ultimate need for a revision of the Dayton Agreement and, respectively, of the Basic Law. The latter are a guarantee for the future constructive development of BiH as a democratic and legal state.

3. Various scenarios for the future development of BiH have been outlined based on the accumulated mostly negative historical experience.

4. The zones of influence and, accordingly, of the interactive actions of factors external to BiH are crossed out. It is about the political, diplomatic, economic and media intervention of the West /through its organizations such as the EU, NATO and others/ Russia, Turkey, Arab countries, Iran, as well as the UN.

5. Field research has been conducted with representatives of the three state-forming peoples in BiH, as well as various other ethno-religious communities.

In general, I accept the contributions formulated by the doctoral student. In this type of academic research, the number of contributions should be relatively reduced and usually should not exceed more than three, maximum four. The analysis would benefit if their wording were more concise. Moreover, the two groups of contributions had to be separated, since by their nature they are theoretical-methodological and, respectively, empirical-applied.

3. Evaluation of dissertation publications

The PhD student also noted six publications along with the dissertation.

It is noteworthy to mention that they were written in the period 2014 - 2022. I am not convinced that all of them are on the subject of the dissertation, which refers to BiH. Perhaps in a broader context of political science, the last three articles could be accepted. I would recommend the doctoral student to re-examine this part of the information required by NACID for the submitted publications /ISBN or link if it is online/, as this body has specific requirements for the entry of a given candidate in the national list of scientists in Bulgaria.

4. Evaluation of the abstract

The abstract is written according to the legal requirements. It gives a complete view of the deposited text. It has all the mandatory components for this type of academic work.

5. Critical notes, recommendations and questions

Along with the indisputable qualities of the presented analysis, some critical remarks will also can be made. As a matter in fact, in the previous ones parts of my reference I have already made some of them. Perhaps it would have been good to touch on the role of the ethno-religious mosaic of BiH in more details, as well as the radical Islam characteristics of some settlements in Bosnia. Serious researches have been implemented on the issue with the emergence of the Islamic State. The competition between al-Nusra /al-Qaeda/ and ISIS for the recruitment of jihadists in Syria is an unprecedented phenomenon in a European country. Probably, the studies of some Bulgarian scientists should have been added to the mentioned bibliography. Some grammatical and punctuation errors could also have been avoided.

6. Conclusion

The dissertation work of PhD student Alexandra Atanasova fully meets the requirements for acquiring an educational and scientific degree PhD. The text testifies to proven and verified scientific knowledge, conscious theoretical preparation, innovative methodological skills and sufficient language expertise. Moreover, the presented dissertation work convinces of the presence of serious intellectual potential and accumulated research skills, which guarantee the successful completion of future scientific research. I would also like to congratulate Prof. Dr. Boris Manov for the successfully chosen topic and for the wonderful scientific guidance.

Based on everything written up to this point, I want to make it clear my positive opinion about Alexandra Alexandrova's dissertation. In this regard, I would like to call on the colleagues of the scientific jury to vote unanimously the award of the educational and scientific degree PhD in professional field 3. Social, economic and legal sciences, professional sector 3.3. Political Sciences.

15.01.2023

.....

/Prof. DSc Vladimir Chukov/